EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 30.03.2005
KOM(2005) 105 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

KAATOPAIKOISTA ANNETUN DIREKTIIVIN 1999/31/EY MUKAISISTA KAATOPAIKOILLE SIJOITETTAVAN BIOHAJOAVAN JÄTTEEN MÄÄRÄN VÄHENTÄMISTÄ KOSKEVISTA KANSALLISISTA STRATEGIOISTA

{SEC(2005) 404}

1. JOHDANTO

Tämän kertomuksen tarkoituksena on kaatopaikoista annetun direktiivin 1999/31/EY 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti antaa tietoja yhteisön muille toimielimille, jäsenvaltioille ja asiasta kiinnostuneille kansalaisille jäsenvaltioiden laatimista kansallisista strategioista kaatopaikoille sijoitettavan biohajoavan jätteen määrän vähentämiseksi.

Kaatopaikoista annetun direktiivin 1999/31/EY[1] tavoitteena on ehkäistä tai vähentää mahdollisimman paljon haitallisia ympäristövaikutuksia, etenkin pintaveden, pohjaveden, maaperän ja ilman saastumista sekä koko maapallon ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia, kasvihuoneilmiö mukaan luettuna, sekä kaikkia niistä johtuvia ihmisten terveydelle aiheutuvia vaaroja, jotka johtuvat kaatopaikoille niiden koko käyttöaikana tapahtuvasta jätteiden sijoittamisesta.

Jäsenvaltioiden on direktiivin 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti laadittava viimeistään 16 päivänä heinäkuuta 2003 kansallinen strategia kaatopaikoille sijoitettavan biohajoavan jätteen määrän vähentämiseksi ja annettava se tiedoksi komissiolle. Strategian tulee sisältää erityisesti kierrätykseen, kompostointiin, biokaasun tuottamiseen tai materiaalien taikka energian hyödyntämiseen liittyvät toimenpiteet 5 artiklan 2 kohdassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

5 artiklan 2 kohdassa vaaditaan, että kaatopaikoille sijoitettavan biohajoavan yhdyskuntajätteen määrä on vähennettävä

– 75 prosenttiin 16 päivään heinäkuuta 2006 mennessä

– 50 prosenttiin 16 päivään heinäkuuta 2009 mennessä ja

– 35 prosenttiin 16 päivään heinäkuuta 2016 mennessä

vuonna 1995 tai viimeisimpänä sitä edeltävänä vuonna, jonka osalta on käytettävissä standardoituja Eurostat-tietoja, tuotetun biohajoavan yhdyskuntajätteen kokonaismäärästä laskettuna.

Jäsenvaltiot, jotka vuonna 1995 sijoittivat yli 80 prosenttia kerätystä yhdyskuntajätteestään kaatopaikoille, voivat lykätä kunkin tavoitteen saavuttamista enintään neljällä vuodella.

Komissio oli tammikuuhun 2004 mennessä saanut kansalliset strategiat Alankomailta, Italialta, Itävallalta, Kreikalta, Luxemburgilta, Portugalilta, Ranskalta, Ruotsilta, Saksalta ja Tanskalta sekä alueelliset suunnitelmat Englannilta, Walesilta, Skotlannilta, Pohjois-Irlannilta, Gibraltarilta, Flanderin alueelta ja Vallonian alueelta. Espanja ja Irlanti eivät ole toimittaneet strategioitaan. Suomi toimitti strategiansa liian myöhään, jotta se olisi voitu sisällyttää tähän kertomukseen. Lisäksi kaikkien uusien jäsenvaltioiden oli määrä toimittaa kansalliset strategiansa liittymisen jälkeen. Komissio on yhteydessä näihin jäsenvaltioihin saadakseen koko yhteisöä koskevat tiedot.

Tässä kertomuksessa esitetään yhteenveto toimitetuista strategioista. Koska strategioiden esittämiselle ei ollut annettu mitään mallia, niiden rakenne ja yksityiskohdat ovat varsin

[1] EYVL 182, 16.7.1999, s. 1.

vaihtelevia. Tämä kertomus muodostuu jäsenvaltioiden nykytilan ja kansallisten strategioiden kuvauksesta sekä yleisistä päätelmistä. Tämän kertomuksen liitteenä on komission valmisteluasiakirja, joka sisältää yksityiskohtaisemman tiivistelmän strategioista ja jäsenvaltioilta saaduista tiedoista.

2. KANSALLISET STRATEGIAT

Itävalta on jo saavuttanut 5 artiklan viimeisenkin vähentämistavoitteen. Itävallassa on lailla säädetty velvollisuus kerätä erikseen biohajoava jäte, joka sitten kompostoidaan. Myös pakkausjäte on kerättävä erikseen ja käytettävä uudelleen tai muutoin hyödynnettävä. Laajoissa rakennushankkeissa biohajoava jäte on eroteltava. Kaatopaikat voivat ottaa vastaan vain jätettä, joka on esikäsitelty polttamalla alle 5 prosentin orgaanisen hiilen kokonaismäärään pääsemiseksi tai jolle on tehty mekaanis-biologinen käsittely.

Belgia on toimittanut Vallonian aluetta ja Flanderin aluetta koskevat alueelliset strategiat. Brysselin alueen osalta strategiaa ei ole toimitettu.

Flanderin alue ylittää jo 5 artiklan viimeisenkin vähentämistavoitteen. Flanderin jätehuoltosuunnitelmassa pyritään lisävähennyksiin kieltämällä tiettyjen jätteiden, kuten lajittelemattoman talousjätteen, hyödynnettäväksi kerätyn jätteen ja poltettavaksi kelpaavan osan (orgaanisen hiilen kokonaismäärä enemmän kuin 6 prosenttia), kaatopaikalle sijoittaminen.

Vallonian alue suunnittelee saavuttavansa tavoitteet asettamalle tavoitteita yhdyskuntajätteen tuottamiselle, jätteiden kokonaishyödyntämiselle ja kierrättämiselle. Orgaanisen jätteen erilliskeräys on tarkoitus toteuttaa vapaaehtoisuuden pohjalta. Olisi perustettava uusia biokaasun tuotantolaitoksia, kompostointilaitoksia ja energian talteenottolaitoksia.

Tanska on jo saavuttanut viimeisenkin vähentämistavoitteen kieltämällä kaiken poltettavaksi sopivan jätteen sijoittamisen kaatopaikoille.

Ranska on jo saavuttanut suuren osan vuosien 2006 ja 2009 tavoitteista. Vuodesta 2002 lähtien ainoastaan ”lopullinen jäte”, jolla tarkoitetaan jätettä, jota ei nykyisillä teknisillä ja taloudellisilla edellytyksillä voida enää käsitellä, voidaan hyväksyä kaatopaikoille sijoitettavaksi. Paperin kierrätys lisääntyy pakkausmateriaalin hyödyntämistä koskevien uusien tavoitteiden myötä. Biohajoavan jätteen erilliskeräyksen kehittäminen sisältyy moniin alueellisiin jätehuoltosuunnitelmiin. Useisiin alueellisiin jätehuoltosuunnitelmiin sisältyy uusia jätteenpolttolaitoksia.

Saksa saavuttaa viimeisen vähentämistavoitteen vuonna 2005 paitsi yhdyskuntajätteen myös kaiken biohajoavan jätteen osalta. Saksan lainsäädännössä säädetään yleisestä erilliskeräysvelvollisuudesta. Biohajoava yhdyskuntajäte kerätään erikseen ja kompostoidaan. Jätepuuta ei saa sijoittaa kaatopaikoille. Pakkausjäte kerätään ja hyödynnetään suurelta osin, ja hyödyntämiskiintiö on lähes käytetty. Kesäkuun 1 päivästä 2005 kaatopaikat voivat hyväksyä ainoastaan sellaisen yhdyskuntajätteen, joka on poltettu (orgaanisen hiilen kokonaismäärä 3 prosenttia) tai jolle on tehty mekaanis-biologinen käsittely (orgaanisen hiilen kokonaismäärä enintään 18 prosenttia).

Italia on jo saavuttanut vuoden 2006 tavoitteet. Taloudellisten toimenpiteiden, muun muassa ympäristöveron, ansiosta kaatopaikkojen käyttö kallistuu, mikä johtaa niiden käytön

vähenemiseen. Orgaanisen jätteen erilliskeräyksen lisääminen kuuluu erityisesti eteläisten alueiden suunnitelmiin. Uusia polttolaitoksia rakennetaan. Eläimistä saatavien suuren ja keskisuuren vaaran muodostavien sivutuotteiden ja orgaanisten terveydenhuollon jätteiden sijoittaminen kaatopaikoille on kiellettyä.

Kreikka on ottanut käyttöön järjestelmän pakkausjätteen erilliskeräystä ja hyödyntämistä varten. Mekaanis-biologisia käsittelylaitoksia ja/tai energian talteenottolaitoksia rakennetaan, jos ne ovat taloudellisesti ja teknisesti toteutettavissa. Alueelliset suunnitelmat on ajantasaistettava, ja niihin on sisällytettävä sellaisia toimenpiteitä, että kansallisessa suunnitelmassa asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Uusien ja nykyisten kaatopaikkojen pitäjien on löydettävä ratkaisu jätteen esikäsittelyyn.

Luxemburg on ottanut käyttöön erilliset järjestelmät talousjätteen, puutarhajätteen sekä paperin ja puun erilliskeräämiseksi. Yhdyskuntajätettä vastaanottavat kaksi kaatopaikkaa on varustettu erillisillä keräysasemilla, ja niillä on jätteen esikäsittelylaitokset (murskaamista, lajittelua, homogenisointia ja orgaanista stabilointia varten).

Alankomaat on jo saavuttanut viimeisenkin vähentämistavoitteen. Suurin osa yhdyskuntajätteestä poltetaan. Kotikompostointiin kannustetaan. Orgaanisen jätteen erilliskeräykselle on asetettu tavoitteet. Erilliskerätyn biohajoavan jätteen sijoittaminen kaatopaikoille on kielletty. Jätteenpoltto muualla kuin polttolaitoksissa on kielletty. Erilliskerätyn biohajoavan jätteen käsittelyssä suositaan kompostointia ja mädättämistä.

Portugali on asettanut tavoitteet aluksi vain sellaisista päälähteistä kuin ravintoloista, ruokaloista ja suurista valintamyymälöistä mutta myöhemmässä vaiheessa myös kotitalouksista peräisin olevan elintarvikejätteen ja puutarhajätteen erilliskeräyksen lisäämiselle. Tulevaisuudessa vain erilliskerätty biohajoava jäte kompostoidaan. Kotipihalla tapahtuvaa kompostointia pyritään edistämään. Suunnitteilla on useiden uusien biologisten käsittelylaitosten rakentaminen. Kolmas jätteenpolttolaitos rakennetaan ja nykyisten laitosten laajentamista harkitaan. Pakkauspaperin kierrätykselle on asetettu tavoitteet. Kaatopaikkamaksujen korotuksia ja kaatopaikkoja koskevia vaiheittain voimaantulevia rajoituksia harkitaan.

Ruotsi on kieltänyt poltettavaksi kelpaavan ja orgaanisen jätteen kaatopaikalle sijoittamisen. Poikkeuksia voidaan myöntää, jos kapasiteetti ei riitä. Suurin osa jätteistä poltetaan. Biologinen käsittely on lisääntymässä.

Yhdistynyt kuningaskunta käyttää kaatopaikkadirektiivin suomaa mahdollisuutta siirtää tavoitteiden saavuttamista neljällä vuodella. Tavoitteiden saavuttamiseksi jätehuoltoviranomaisille myönnetään kiintiöt biohajoavien jätteiden kaatopaikalle sijoittamiseen. Pakkausjätteelle asetetaan hyödyntämis- ja kierrätystavoitteet. Kiintiöillä voidaan käydä kauppaa. Englannille, Walesille, Skotlannille, Pohjois-Irlannille ja Gibraltarille on laadittu alueelliset strategiat.

3. PÄÄTELMÄT

3.1. Strategiat

Vain 12 jäsenvaltiota on toimittanut kansalliset strategiansa kaatopaikkadirektiivin 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Näistä 12 jäsenvaltiosta kaksi on toimittanut ne aluekohtaisina.

Yhdistynyt kuningaskunta on toimittanut kaikkia alueitaan koskevat strategiat. Belgia ei ole toimittanut Brysselin aluetta koskevaa strategiaa.

Kompostoinnin lisääminen, paperinkierrätys ja energian talteenotto sisältyvät kaikkiin strategioihin. Useimmissa strategioissa korostetaan, että hyvälaatuisen kompostin aikaansaamiseksi on tärkeää, että orgaaninen jäte lajitellaan sen syntypaikalla. Strategioiden yksityiskohtaisuudessa ja tavoitteiden saavuttamiseksi valituissa toimenpiteissä on paljon vaihtelua. Jotkin jäsenvaltiot ovat valinneet oikeudellisesti sitovia toimenpiteitä, toiset vapaaehtoisia toimenpiteitä ja kannustimia.

Kreikka ja Yhdistynyt kuningaskunta lykkäävät vähentämistavoitteita neljällä vuodella.

Alankomaat, Itävalta, Saksa, Tanska ja Flanderin alue ovat jo saavuttaneet direktiivin tavoitteet tai toteuttaneet tarvittavat toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Saksan kohdalla kysymys riittävästä käsittelykapasiteetista näyttää vielä olevan vailla ratkaisua.

Ruotsi ei ole toimittanut tietoja, mutta tavoitteet voitaisiin saavuttaa tulevina vuosina, jos jätteiden kaatopaikalle sijoittamista koskeva kielto pannaan tiukasti täytäntöön.

Vallonian alueen strategiassa asetetaan yleiset jätteiden vähentämistä ja hyödyntämistä koskevat tavoitteet, mutta se ei sisällä tietoa siitä, millä toimenpiteillä tavoitteet aiotaan saavuttaa.

Italia, Kreikka ja Ranska eivät ole toimittaneet tietoja konkreettisista toimenpiteistä niiden strategioissa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Sen vuoksi on vaikea sanoa, saadaanko strategioilla aikaan tarvittavia muutoksia.

Luxemburgin toimittamat tiedot vaikuttavat riittämättömiltä sen arvioimiseksi, onko tavoitteet jo saavutettu. Strategiassa kuvatut toimenpiteet vaikuttavat asianmukaisilta tavoitteiden saavuttamiseksi.

Portugalin strategiaan sisältyy joitakin käsittelylaitosten suunnittelua koskevia tietoja sekä kierrätystä ja kompostointia koskevia tavoitteita, mutta siinä ei ole tietoja konkreettisista toimenpiteistä, joilla tavoitteet aiotaan saavuttaa.

Yhdistyneen kuningaskunnan järjestelmä myytävissä olevine kiintiöineen ja niihin liittyvine toimenpiteineen kierrätettyjen tuotteiden kysynnän lisäämiseksi saattaisi johtaa hyviin tuloksiin, mutta strategiasta puuttuvat laitosten suunnittelua koskevat tiedot, minkä vuoksi on vaikea nähdä, voidaanko tavoitteet saavuttaa käytännössä.

3.2. Tulevaisuuden näkymät

Kaatopaikkadirektiivissä asetetaan kaatopaikkajätteen vähentämistä koskevat tavoitteet, jotka on saavutettava tiettyyn ajankohtaan mennessä; keinojen valinta jätetään jäsenvaltioille.

Komissio seuraa kaatopaikkadirektiivin täytäntöönpanoa ja jäsenvaltioiden edistymistä direktiivissä asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa.

Jäsenvaltioiden on kolmessa vuosittaisessa kaatopaikkadirektiivin täytäntöönpanoa koskevassa kertomuksessaan ilmoitettava ilmoituskauden kunkin vuoden aikana kaatopaikoille sijoitetun biohajoavan jätteen määrät. Kertomuksista selviää, ovatko strategiat olleet onnistuneita ja onko tavoitteet saavutettu. Ensimmäisten, vuosia 2001–2003 koskevien

kertomusten määräaika päättyi syyskuussa 2004. Komission on määrä esittää kertomuksensa kesäkuussa 2005. Useimpien jäsenvaltioiden kertomukset ovat kuitenkin myöhässä. Päätelmät vuoden 2006 tavoitteiden saavuttamisesta tehdään toisessa kertomuksessa, joka kattaa vuodet 2004–2006.

Strategioiden tarkastelun pohjalta ei ole selvää, tullaanko tavoitteet saavuttamaan niissä jäsenvaltioissa, joissa niitä ei vielä ole saavutettu. Vaikuttaa siltä, että tavoitteiden saavuttamiseksi on vielä ponnisteltava lisää. Komissio kiinnittää erityistä huomiota vuoden 2006 tavoitteiden saavuttamiseen ja toteuttaa kaikki aiheelliset toimenpiteet direktiivin moitteettoman täytäntöönpanon varmistamiseksi.